

แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำลุ่มน้ำบางปะกง และลุ่มน้ำปราจีนบุรี

พ.ศ. 2562 - 2570

ส่วนน้ำเสียอุตสาหกรรม

ลุ่มน้ำบางปะกง และลุ่มน้ำปราจีนบุรี เป็นลุ่มน้ำที่สำคัญในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทยที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดการขยายตัวของการเพิ่มจำนวนประชากร ชุมชน และอุตสาหกรรม ซึ่งจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค อย่างต่อเนื่องพบว่าคุณภาพน้ำของแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำนครนายก และแม่น้ำปราจีนบุรี ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำดังกล่าวไม่เป็นไปตามมาตรฐานของประเภทแหล่งน้ำที่กำหนดตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่กำหนดประเภทของแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำนครนายก และน้ำปราจีนบุรี ไว้ดังนี้

1) แม่น้ำนครนายก

แม่น้ำนครนายกตั้งแต่ปากแม่น้ำซึ่งอยู่บริเวณจุดบรรจบของแม่น้ำนครนายกและแม่น้ำปราจีนบุรี ที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงบริเวณสะพานนครนายก พ.ศ. 2508 ที่ตำบลนครนายก อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก รวมระยะทาง 84 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 3

2) แม่น้ำปราจีนบุรี

แม่น้ำปราจีนบุรีตั้งแต่ปากแม่น้ำซึ่งอยู่บริเวณจุดบรรจบของแม่น้ำนครนายกและแม่น้ำปราจีนบุรี ที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงบริเวณหน้าวัดกระแจะ ที่ตำบลท่างาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี รวมระยะทาง 63 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 2

3) แม่น้ำบางปะกง

ให้แม่น้ำบางปะกงตั้งแต่ปากแม่น้ำซึ่งอยู่บริเวณคลังน้ำมันของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ขึ้นไปทางตอนเหนือจนถึงจุดบรรจบของแม่น้ำนครนายกและแม่น้ำปราจีนบุรี ที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี รวมระยะทาง 122 กิโลเมตรเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 2

กรมควบคุมมลพิษ โดยกองจัดการคุณภาพน้ำ ได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำที่ลุ่มน้ำบางปะกง และลุ่มน้ำปราจีนบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่ระบายลงสู่แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำนครนายก และแม่น้ำปราจีนบุรี รวมถึงลำน้ำสาขาด้วย ซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรการดังนี้

มาตรการที่ 1 ป้องกัน ควบคุม กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมาย

1) ควบคุมการอนุญาตก่อสร้างหอพักหรืออาคารที่พักของคนงานโดยจะต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียที่เพียงพอ

- 2) การบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่
- 3) การออกประกาศจังหวัดเพื่อควบคุมการเลี้ยงปลากระชังในลำน้ำ
- 4) การประเมินปริมาณความสกปรกสูงสุดต่อวันเพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการระบายน้ำ

มาตรการที่ 2 ลดการระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ

1) การติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียขนาดเล็กที่ตลาด ชุมชน วัดที่อยู่ริมน้ำ หรือคลองที่มีปัญหาน้ำเสีย

2) การส่งเสริมความร่วมมือของกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมและแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดใหญ่ให้เพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำทิ้งให้อยู่ในระดับ 4 มิลลิกรัมต่อลิตร ก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำ

- 3) การก่อสร้างและปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน
- 4) การปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์
- 5) การเพิ่มออกซิเจนในลำน้ำสาขาก่อนระบายลงสู่แม่น้ำนครนายก แม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำบางปะกง
- 6) การส่งเสริมเมืองยั่งยืน (Eco town) หรืออุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
- 7) การพัฒนาศักยภาพการจัดการน้ำเสียด้านปศุสัตว์

มาตรการที่ 3 ติดตามตรวจสอบ และการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ

- 1) กำหนดแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในคลองสาขา
- 2) ปรับปรุงและติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติเพิ่ม
- 3) การส่งเสริมการเฝ้าระวังปัญหาน้ำเสีย

มาตรการที่ 4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งน้ำ

- 1) โครงการส่งเสริมการใช้น้ำต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การควบคุมและป้องกันการรุกรานของน้ำเค็ม
- 3) เพิ่มการไหลเวียนของน้ำในคลองเพื่อป้องกันปัญหาน้ำเน่าเสีย

มาตรการที่ 5 สร้างการมีส่วนร่วม และจิตสำนึกให้กับทุกภาคส่วน

1) การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการลดปริมาณน้ำเสียและความสกปรก

2) การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) การสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิต การบริโภคเพื่อการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และการจัดการมลพิษเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- 4) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษ โดยกองจัดการคุณภาพน้ำได้นำเสนอร่างแผนปฏิบัติการระดับคุณภาพน้ำ
ลุ่มน้ำบางปะกง เพื่อรับฟังความคิดเห็น ในการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำบางปะกง ครั้งที่ 1/2562 เมื่อวันที่ 20
กุมภาพันธ์ 2562 และเข้าประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผน (บูรณาการ) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ใน
พื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2562 รวมทั้งประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน
พื้นที่ เพื่อให้ความเห็นต่อแผนดังกล่าว ดังแสดงในรูปที่ 1 - 3 แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการผลักดันให้เกิดการปฏิบัติ
ตามแผนฯ ซึ่งต้องอาศัยความพร้อม ความเข้าใจ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยอาศัย
คณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นผู้ประสานเครือข่าย และเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ ในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน
และประชาสังคมในพื้นที่ ขับเคลื่อนและกำกับการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และร่วมให้ข้อเสนอแนะ
ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนยกระดับคุณภาพน้ำของลุ่มน้ำบางปะกง และลุ่มน้ำ
ปราจีนบุรี